

Públic

LA URGENT NECESSITAT D'UN GOVERN DE COALICIÓ D'ESQUERRES

Vicenç Navarro

Autor del llibre *Ataque a la democracia y al bienestar. Crítica al pensamiento económico dominante*

5 de juny de 2019

La resposta a la pregunta "Per què és necessari un govern de coalició d'esquerres al país?" és fàcil de veure, ja que no és difícil entendre què és el que han estat fent malament els governs espanyols aquests últims deu anys. **Les polítiques econòmiques i socials imposades** (i dic imposades ja que no estaven en els programes electorals dels partits governants) **pel govern Zapatero** (durant la segona part del seu mandat, entre 2008 i 2011) i **pel govern Rajoy** (2011-2018) **van provocar una crisi social d'enormes dimensions** (que es reflecteix, entre d'altres indicadors, en el fet que la majoria de joves a Espanya no viuran millor que els seus pares) **que, en contra d'allò que s'anuncia per part de l'establishment politicomediàtic**

del país, no s'està resolent. En realitat, la temporalitat als contractes ha continuat augmentant, i ja al 2017 era el doble de la de la resta de la UE-15, el grup de països amb major desenvolupament econòmic de la Unió Europea.

Causes del deteriorament de la situació econòmica i social durant la Gran Recessió

Per tal d'entendre les causes d'aquest gran deteriorament cal saber que el que passa al mercat de treball en un país (incloent la distribució de les rendes derivades del treball) és d'una enorme importància per entendre què està passant a l'economia. De fet, **les polítiques públiques aplicades per aquells governs (reformes laborals regressives i retallades de despesa i llocs de feina públics com a conseqüència de les polítiques d'austeritat) van causar un gran descens de la massa salarial** (és a dir, de la quantitat de diners que rep la gent a través dels salaris, la qual cosa depèn del nivell dels salaris i del número de persones assalariades). **Aquest descens, alhora, va provocar un gran retrocés de la demanda domèstica, fet que va crear dos problemes econòmics greus. Un va ser el gran descens del creixement econòmic,** ja que la demanda domèstica és un dels seus principals determinants. **I l'altre problema va ser el gran endeutament de les famílies i del sector públic, amb el consegüent increment del capital financer**

(i del sector bancari dins d'ell) que, a fi d'augmentar la seva rendibilitat, va fer créixer de forma exponencial les seves inversions de caràcter especulatiu, cos que va crear les bombolles l'explosió de les quals va originar la crisi financera, que també va ser facilitada per la desregulació d'aquesta activitat financera. I aquesta situació no ha variat. De fet, el **Banc d'Espanya acaba d'alertar d'un nou creixement del crèdit al consum, que es pot considerar un efecte de la caiguda de la capacitat adquisitiva de la població.** Aquesta i moltes altres dades qüestionen la tan promoguda suposada recuperació.

El continu deteriorament de l'Estat del Benestar a Espanya

D'altra banda, **les polítiques d'austeritat de la despesa pública social en els serveis de l'Estat del Benestar,** com ara sanitat, educació, habitatge, serveis socials, escoles bressol i serveis d'atenció a la dependència, entre d'altres, **així como a les transferències públiques** com les pensions (la capacitat adquisitiva de les quals ha minvat) **han contribuït (juntament amb el creixement de les rendes del capital a costa del descens de les rendes del treball) a un augment molt notable de les desigualtats socials, i s'ha assolit una polarització social de les més accentuades a la Unió Europea,** la qual cosa perjudica

enormement la cohesió social, ja que augmenta les tensions socials en totes les seves dimensions (incloses les territorials). Un indicador d'aquestes desigualtats és que la **diferència en el nivell d'ingressos salarials entre el decil superior –el 10% més ric- del país i la majoria de la població assalariada (més del 50% d'assalariats) ha augmentat entre 2008 i 2017.**

El descrèdit d'aquestes polítiques neoliberals

Avui comença a existir una **percepció generalitzada, fins i tot en sectors de l'establishment politicomediàtic dels països a les dues bandes de l'Atlàntic Nord, que no només aquestes polítiques eren innecessàries, sinó que van ser fortament perjudicials per a la qualitat de vida de les classes populars, així com per al desenvolupament econòmic del país. S'està reconeixent amb això que gran part d'aquestes polítiques van ser nocives per al benestar de la majoria de la població, així com per al bon estat de l'economia.** Hi ha molts exemples d'aquest reconeixement: per posar-hi noms, **el senyor Jean-Claude Juncker (president de la Comissió Europea)** ha fet una autocrítica de les polítiques d'austeritat que ell mateix va promocionar i que, per exemple a Grècia, han tingut conseqüències devastadores per al benestar de les classes populars; **la senyora Laurence Boone (economista en cap de l'OCDE)** ha assenyalat que la davallada dels salaris va contribuir al

deteriorament econòmic d'Espanya i que l'increment del salari mínim a 900 euros, en lloc de destruir llocs de feina, ha contribuït a "un creixement més inclusiu"; i **la senyora Christine Lagarde (directora del Fons Monetari Internacional, el Vaticà del pensament neoliberal)** ha indicat que la davallada dels salaris està endarrerint la necessària recuperació econòmica. En resum, el desastre d'aquestes polítiques està sent reconegut fins i tot per personalitats importants de l'establishment neoliberal. Aquest reconeixement, però, no ha arribat encara a l'establishment politicomediàtic espanyol.

És urgent i necessari revertir aquestes polítiques neoliberals a Espanya

Hi ha una gran **necessitat de revertir aquestes polítiques neoliberals, i d'augmentar la capacitat adquisitiva dels salaris (i de les pensions), així com el número d'assalariats, alhora que es corregeixen les desigualtats de gènere mitjançant la incorporació de la dona al mercat de treball en igualtat efectiva de condicions amb l'home.** Amb aquest objectiu és essencial promoure aquells serveis que **facilitin aquesta integració i la corresponsabilitat en les tasques domèstiques i de cures,** establint com a **drets universals l'accés als serveis de cures, incloses les escoles bressol, serveis domiciliaris i altres serveis d'atenció a la dependència, entre d'altres.**

Això requereix augmentar la despesa pública social a fi d'assolir els nivells de despesa i d'ocupació que tenen altres països amb un nivell de desenvolupament econòmic similar al nostre. La despesa pública a Espanya és molt menor del que li correspondria pel seu nivell de desenvolupament econòmic (ja abans de la crisi Espanya gastava **60.000 milions d'euros menys del que li hauria correspost pel seu nivell de desenvolupament) i té un **enorme dèficit de persones que treballen als serveis públics de l'Estat del Benestar** (només un de cada 10 adults treballa en aquests serveis, mentre que a Suècia és 1 de cada 5). **Si la taxa espanyola de persones empleades** en sanitat, educació, serveis socials i altres **fos la que existeix a Suècia, es crearien prou llocs de treball per eliminar pràcticament l'atur al país.****

Els necessaris canvis de l'estructura econòmica

És també urgent fer els **canvis estructurals a l'economia que afavoreixin la reconversió del sistema energètic espanyol, la qual cosa podria crear 600.000 llocs de treball nets només en energies renovables i tecnologies verdes**, i permetria a Espanya assolir un nivell de desenvolupament energètic comparable al d'altres països d'un nivell de desenvolupament econòmic similar. Caldria també una **aposta pel sector de l'automòbil elèctric i un impuls de la**

xarxa ferroviària, amb una xarxa polièdrica i policèntrica en lloc de radial com existeix actualment en el sistema de transport espanyol, centrat en la capital del Regne. Existeix, insisteixo, una necessitat urgent de canviar el sistema radial cap a un altre de polièdric i policèntric que permeti i faciliti el desenvolupament de les perifèries. D'altra banda, caldria anul·lar també les concessions públiques de les autopistes a agents privats.

Altres mesures haurien d'incloure **la rehabilitació d'almenys 500.000 habitatges a l'any per millorar la seva eficiència energètica,** la qual cosa reduiria la **factura de la llum i impulsaria el sector de la construcció, decaigut avui a Espanya.** I, molt important, i a fi de resoldre els grans problemes d'accés al crèdit, es requereix **l'establiment d'una institució bancària pública per facilitar els canvis aquí suggerits, així com per resoldre l'escassetat de crèdit que afecta grans sectors de la societat i el món de la petita empresa.**

La urgent necessitat d'aprovar un programa profundament reformista i factible, i d'establir un govern d'esquerres de coalició

Aquestes i moltes altres mesures són urgents i necessàries. Ara bé, una condició necessària per a realitzar aquests canvis és un compromís per part del **govern espanyol per desenvolupar una ambiciosa agenda de transformació de les polítiques públiques en el propers 4 anys. No cal dir que el desenvolupament d'aquest programa requeriria diverses legislatures. Però és urgent que s'iniciï ja en aquests propers quatre anys. No es pot dur a terme una transformació així amb mesures conjunturals mitjançant diferents pactes amb les diferents forces polítiques de l'ampli espectre polític espanyol.** D'aquí sorgeix la necessitat d'establir aquesta aliança estable (que ja es va iniciar amb la negociació dels pressupostos del 2019, que van ser enormement populars, fet que explica el gran creixement de la popularitat del PSOE, que ha revertit, com a conseqüència, el seu anterior declivi electoral).

Aquest canvi no hauria tingut lloc sense l'ajuda d'Unidas Podemos (UP), que fou determinant en la formulació de les propostes que, tot i necessàries, són encara insuficients. Aquesta aliança hauria de convertir-se en un **govern de coalició que garantis l'estabilitat entre dues forces polítiques (el PSOE i Unidas Podemos) que comparteixen el compromís d'establir aquestes reformes,** que serien impossibles mitjançant aliances amb **partits com Ciudadanos,** que defensa unes polítiques que han estat responsables de la creació de la crisi. Una condició per establir aquest

govern és l'aprovació d'un programa d'acció. Sense això, la incorporació de l'espai d'Unidas Podemos a ell seria un simple intent de coaptació.

La resposta hostil de l'establishment financer i econòmic i del politicomediàtic al qual influencien

No veig cap alternativa a aquesta aliança del PSOE amb Unidas Podemos. I segons el CIS, **la majoria de ciutadans en són conscients i prefereixen que aquesta aliança que es proposa es dugui a terme, ja que veuen la presència d'Unidas Podemos al govern com a garantia perquè aquestes reformes es duguin a terme.** És comprensible i previsible, doncs, que els establishment financers i econòmics estiguin en contra d'aquesta aliança.

Però no és comprensible que a aquesta hostilitat de les dretes s'hi afegixin veus d'esquerres que intenten desacreditar la direcció d'UP precisament en el moment d'explorar aquesta possible aliança. Potser hi ha hagut errors d'enfocament, i algunes observacions de dirigents de Podemos han pogut ser interpretades erròniament com un desig de tenir cadires al Consell de Ministres. **Per això és també fonamental que s'estableixi un programa de reformes profundes i factibles (totes elles realitzades exitosament en altres països amb un**

nivell de desenvolupament econòmic similar a l'espanyol) com a condició per a la conformació d'un govern de coalició, ja que aquesta coalició és l'única garantia perquè es desenvolupin i es duguin a terme.

Cal adonar-se que la història dels governs a Espanya ha estat la història de les promeses incomplertes. **I ja vam veure els incompliments del govern Sánchez en relació amb els pactes amb UP, incompliments que van anar més enllà de l'aprovació dels pressupostos** i que van incloure també l'absència de regulació dels preus del lloguer, la no revalorització de les pensions amb l'IPC o la no retirada de les medalles a Billy el Niño, entre molts d'altres. Per cert, que també **hi ha hagut incompliments a Portugal, a on el Partit Socialista que governa s'ha saltat de valent molts elements del pacte amb les altres forces d'esquerres.**

El dany causat pel sectarisme d'esquerres

No cal dir que és important i necessari que hi hagi un debat sobre cadascun dels punts d'aquesta proposta. És lògic i necessari que es debati si, un cop aconseguit l'acord de programa (en cas que s'hi arribés), és bo entrar o no al govern.

Ara bé, sí que crec que és un gran error que precisament en aquest moment, en què s'iniciarà una negociació, s'estigui qüestionant l'autoritat del secretari general, Pablo Iglesias, ja que aquest fet debilita la postura d'Unidas Podemos en aquesta negociació. La tendència a personificar la política i a associar tots els fracassos o tots els èxits amb una persona és profundament errònia i perjudicial, a més a més d'injusta i ofensiva cap a tots els votants, simpatitzants i militants d'UP, ja que oblida l'enorme esforç realitzat per milers i milers de persones –militants/simpatitzants– que va portar a tenir 3,7 milions de votants que desitgen que es faci allò que ara aquestes veus intenten dificultar. El resultat decebedor del 26 de maig no nega el que es va aconseguir el 28 d'abril, i això és el que no volen admetre les dretes i algunes veus d'esqueres que estan intentant desacreditar l'únic projecte de canvi que existeix avui al país. Acullo de bon grat el debat, però en el moment que sigui millor per a tothom i amb un to diferent a l'agressivitat que caracteritza els mitjans cap a la coalició Unidas Podemos. Es fa un enorme dany a les classes populars d'aquest país quan un dels pocs instruments que les defensen pateix intents de ser destruït per part de les dretes amb l'ajuda d'algunes esqueres. Així de clar.